

дорожча за перли вона, і всіяке жадання
твое не зрівняється з нею.

(Біблія)

Література:

1. З я з ю н І.А., Са га ч Г.М. Краса педагогічної дії. - К., 1997.
2. Ко н д р а ш о в а Л. В. и др. Имитационно-игровое обучение в высшей школе. - Кривой Рог, 2001.
3. Література. Фольклор. Проблеми поетики: 36. наук, праць. - Вип.14 /Редкол.: А.Козлов (відп. ред.) та ін. -К., 2002.
4. Лу т а й В. С. Філософія сучасної освіти. - К., 1996.
5. Національна доктрина розвитку освіти України //Освіта. - 2002. - 24 квітня - 1 травня.
6. О л е к с ю к О. М. Формування духовного потенціалу студентської молоді в процесі професійної підготовки. -К., 1997.
7. П е х о т а О.М. Освітні технології. - К., 2001.
8. С л а с т е н и н В. А. Педагогика: инновационная деятельность. - М.,1997.

Федоренко Д.Т., Федоренко О.Б.

ОСЯВАННЯ ДИТИНИ. КОЗАЦЬКА ПЕДАГОГІКА ПРО НАЙМОЛОДШИХ

«Озарение ребѣнка. Козацкая педагогика о воспитании самых маленьких.» авторы посвятили формам, методам и средствам воспитания младших школьников на основе козацкой педагогики, которая лишь начинает входить составной частью современной педагогики и школьной практики. Приводятся примеры различных заданий и решения педагогических задач. Для студентов, молодых учителей и родителей учащихся начальных классов.

“Waking-up the child. Kosac pedagogic told about upbringing of smallest children.” The authors wrote about forms, methods and means of upbringing in the nurse school on the ground of Kosac pedagogic as the main part of Ukrainian national pedagogic, which became part of modern pedagogic and practice of school.

Козацька педагогіка, як невід’ємна складова частина української етнопедагогіки, з кожним днем все більше місця посідає в теорії і практиці відродження національної школи та педагогіки. З’являються солідні дослідження з її витоків, навчально-виховних можливостей і практичної значимості. Відомі праці доктора педагогічних наук, професора Київського педуніверситету Ю. Д. Руденка, чия докторська дисертація з проблем козацької педагогіки викликала в наукових колах буквально сенсацію; кандидатська дисертація Ю. А. Каюрова та ін.

В статті здійснена спроба вирішити такі завдання:

- Навчити майбутніх вчителів і молодих фахівців результативним і водночас нестандартним чи не досить поширеним видам робіт із наймолодшими, що включали б елементи козацької педагогіки.

- Виховати прагнення постійного пошуку нових результативних форм впливу на свідомість наймолодших.

- Розвинути почуття усвідомлення спадковості величезного здобутку арсеналу козацької педагогіки.

Уже кілька років існують і користуються доброю славою монографічні дослідження, навчальні посібники, популярні книжки, брошури і статті, що присвячені проблемам козацької педагогіки, провідних істориків педагогіки України Ю. Д. Руденка, М. К. Дмитренко, О. Т. Губка, О. О. Любара, Д. Т. Федоренка та ін. авторів.

То ж стаття розглядає форми, засоби і особливості навчання та виховання наймолодших учнів засобами козацької педагогіки; присвячена розв’язанню таких цілей:

1. Показати невичерпні можливості у вихованні

наймолодших засобами козацької педагогіки.

2. Розкрити природні зв'язки основ українського виховання із складовими частинами козацької педагогіки.

3. Продемонструвати арсенал форм, засобів і методів виховання наймолодших школярів в аналах козацької педагогіки.

Виклад основного матеріалу доцільно розпочати із будь-якого невеличкого вступу.

Наприклад. „Ви коли-небудь задумувалися, наскільки в педагогічному світі мудрі ваші батьки? Вельми мудрі, просто мудрі, мудрі так собі чи не мудрі зовсім?”

А пригадайте, скільки разів ви ще в дитинстві клялися собі: „От коли у мене будуть діти, я їх не так буду виховувати, я їх роститиму зовсім інакше, не як оце зі мною поводяться...”

Звичайно, думалось такій дитині та й клялося... з позицій педагогіки людинознавства і щиросердності, якою була козацька педагогіка. А що така педагогіка вже є?

Та вона і не з'являлася, і не зникала, вона завжди існувала і існує, просто ми підзабули про неї. [7; 11]

А скажіть, люди добрі, як, на ваш погляд, зовсім нечесно, буквально ні за що стільки відстояти у кутку. („От виросту і робитиму квартири без остогидлих кутів, щоб нікуди було ставити...”) А як нас лаяли? Ну хто може чи має право називати дитину зовсім неласковими словами „мазила”, „недоумкуватий” чи взагалі „бовдур”?

Примірно таким вступом можна „підвести” читача до викладу основного матеріалу.

Козацька педагогіка, відроджена на основі сучасного розвитку українського шкільництва, освіти і педагогіки, багата на вигадку і творить чудеса.

Перші вузлики напам'ять.

Українська етнопедагогіка радить, наполягає, вимагає дітям саме так, а не інакше. Он прочитайте її вдумливі і категоричні поради, які, правда, не слід розглядати як догми.

- Діти переддошкільного віку наділені чутливою і грайливою натурою; постарайтесь більшість інформації і

виховного матеріалу передавати через гру і засобами інтелектуальної гри.

- Однак „не передавайте куті меду”, не перетворюйте життя дитини переддошкільного віку у суцільну гру.

- Діти переддошкільного віку люблять ласку, пестощі, водночас соромляться їх, тому будьте обережні: ін”єкції ласки і пестощів повинні бути нормованими, щоб не відбулося отруєння дитячого організму.

- Юні особистості цієї вікової групи не спроможні довго тримати зосередженою увагу на якомусь предметі, об”єкті, дії чи стані, тому вже якимось там турбуйтеся про періодичне переключення уваги переддошкільника, це на загальну користь.

- Нічого не робіть поспіхом самі і не привчайте до цього – все слід робити досконало, сумлінно і достеменно, - і ви не знатимете клопоту.

- Діти переддошкільного віку вимагають вигадки, фантазії, неважливості. Спробуйте самі разом з дітьми жити за такими законами, - і ви не помітите, куди умчать ваші роки на баских конях.

Не вірите? Перевірте на практиці.

Чи всі поради і вимоги української етнопедагогіки сподобались, чи сприйняті серцем? Біля тих, які дуже сподобались, поставте один (чи два, а то й три) знака оклику, сумнівні для вас нехай будуть позначені знаком запитання. Через певний час ще раз перечитайте, і при потребі, уточніть знакові характеристики.

Познайомтесь з козацькою приказкою і занесіть її до свого щоденника козацької педагогіки: „Чим далі в ліс, тим більше дров, чим далі в мудрість народну, тим кращий розум, тим сильніше щастя.”

Разом з вашим переддошкільником та й учнями 1- 4 класів занотуйте народні афористичні твори з книги „Українські народні прислів”я та приказки: Дожовтневий період. / Упор. В. Бобкова, Й. Багмут, А. Багмут. – К., 1969. – С. 101.

„Білі ручки чужі труди люблять”, „Білі руки роботи бояться”, „Руки білі, а сумління чорне”, „Білоручки – дармоїди

та недоучки”, „Без діла жить – тільки небо коптить”.

Продовжіть записи у своєму записничку мудрості української етнопедагогіки іншими пареміографічними творами, які ви уже чули раніше від різних людей.

Педагогічна задача.

„За наказом міністра”.

Шестилітня Наталочка чимось розхвилювана, майже плаче.

Перехожий дідусь-сусіда зупинився, нахилився до дівчинки:

- Що трапилось, серденько Наталочко, що тебе так схвилювало?

- Ага, днями 1 вересня, мені йти в перший клас, а що, як попадеться стара і некрасива учителька?

- Оце і все? Ну, наша щебетушко, тобі повезло! Я оце був в управлінні освітою і випадково прочитав наказ Міністра освіти і науки України, в якому сказано, що в перші класи направляти учительок лише красивих і молодих!

- Правда?

- Он побачиш.

Дівчинка радо застрибала, дідусь посміхнувся у вуса, усі щасливі. І от через кілька тижнів:

- Наталонько, рибонько, радий тебе бачити! Ну як там справи, яка учителька?

- Ой, дідусю, спасибі вам! У мене справді учителька і красива, і молода, вона в школі працює всього лише 23 роки!..

Отака педагогічна задача. Будьте ласкаві, продумайте відповідь на такі запитання:

1. Чи правильно поступив дідусь, видавши дитині психологічну установку про молодість і красу першої вчительки?

2. Яка психологічна різниця між „всього лише 23 роки” і „відрубала, відпрацювала 23 роки”?

3. Чому неповторній Наталочці учителька із стажем в 23 роки здалася і молодою, і красивою?

Про що свідчить ця педагогічна задача?

Зробіть це негайно.

Ще один вузлик напам'ять.

Разом з дільничим педіатром і шкільним учителем фізкультури складіть (розробіть) два вельми важливих для правильного формування переддошкільника в сім'ї документи на засадах людинознавства, педагогіки здоров'язабезпечення і щиросердності, а саме:

1. Режим дня Кирилка...

2. Вправи вранішньої гімнастики для тих же діточок.

Дотримання кожного пункту цих документів обов'язкове, адже може скріплюватися (затверджуватися) безпосередньо підписом самої дитини.

Відхилення від пунктів цих документів можливі лише в дні пацанячого недомагання...

Вправи для дому:

Допоможіть переддошкільнику подолати деформований текст.

Етнопедагогіка знає безліч методів, прийомів і різних засобів (вправ, задач, пареміографічних творів тощо), спрямованих на підготовку дітей до школи в умовах сімейного інтелектуального виховання на засадах людинознавства, здоров'язабезпечення і щиросердя.

Одною з вправ є робота переддошкільника над деформованим текстом. Контрольні слова подані на кінці вправи у спеціальному словничку-рятівничку.

Але підказкою дитині може бути наступне деформоване речення, спонукання переддошкільника правильно відтворити описову картину.

„Щосуботи, коли ясно світить ... , ми з мамою йдемо до Навіть якщо надворі віє ... , поливає ... , або йде лапатай ... , ми все рівно йдемо до школи, бо там відбудеться ... підготовчої

Мені дуже ... в школі, де ми ... сидіти за ... , тримати кульову ... і писати, вчимося ... книжки і вирішувати ... і задачі.

А ще ми вчимося співати ... і декламувати ... про школу.

Мені школа здається чарівною ... і я ніяк не дочекаюся, коли стану

Словничок-рятівничок.

Сонечко, школа, вітер, дощ, сніг, заняття, група, подобатися, вчитися, парта, ручка, читати, приклад, пісні, вірші, казка, першокласник.

Увага! Прослідкуйте, чи завжди вдало переддошкільнята вставляли потрібні слова, а коли помилялися, то з яких причин? Дайте завдання дітям скласти усну розповідь про те, як вони повертаються зі школи додому. В цій розповіді повинні бути такі словосполучення: „весело щебетали птахи”, „хмаринки на небі бігали наввипередки”, „бабуся радо зустрічала”, „стали ще розумнішими”.

Козацька педагогіка сповіщає і нагадує:

- Де є добрі люди, там біди не буде.
- Добра людина завжди знайде добрі слова.
- Добра людина завжди знаходить добрих людей.
- Добре слово, мов зоря, - світить довго і здалеку.
- Добре довго пам’ятається, а зле – ще довше.
- Добрий на добро навчас, а злий на зле наставляє.
- Добрий камінь все перемеле, а злий сам зламається.

Мудра козацька педагогіка часто в сім’ї виступає швидкою невідкладною, але не медичною, а педагогічною допомогою. Дитина повинна зрозуміти, що товщелезний шар мудрості народної пройшов своє очищення через фільтри козацької педагогіки і „лікує” не лише дітей, а й дорослих: безкоштовно, безхворобливо проводить операції по видаленню новоутворених пухлин. З безкінечної вервечки мудрості візьмемо лише козацькі приказки та прислів’я, як найбільш відповідальних піхотинців, що досягають перемоги.

З незамуленої криниці козацької мудрості.

Занесіть до свого записничка з української козацької педагогіки, прочитайте разом з вашим переддошкільником і обговоріть народні прислів’я та приказки.

- Леська та Хвеська кого хоч перебрешуть.
- Довгий язик частіше користі не приносить, а шкодить.
- Таке меле, що й до купи не держиться.

- Такий язик, що й на припоні не вдержиш!
- Тихий язик твердить, що у мудрій голові сидить.
- У кого ж язик довший, як не у Хвеськи.
- У твоєму млині тільки табак чортам молотити.

Отаке дивне бачення виховних проблем веде до формування законів, закономірностей і вимог козацької (народної) педагогіки.

Що записане пером, не вирубиш топором.

Народна козацька педагогіка – ненаписаний багатотомник усних навчально-виховних, формуючих, розвиваючих повчань у всіх сферах людського буття, спілкування і зрощення підростаючого покоління.

Але ж коли ці інтелектуальні, духовні, естетичні та інші вимоги (цінності) стають зафіксованими на письмі, вони перетворюються у закони і закономірності буття.

- Ти дитині завжди довіряй, але непомітно для неї – перевіряй.

- Не допусти дитині та на твою шию залізити, - стане твоїм паном, і до смерті не зженеш, хіба то по-людському?

- Не виконуй за дитину ніяких вправ, якщо не хочеш потім одягти на себе лівреї лакея.

- Любиш кататися, люби й санчата возити; любиш „дітей замішувати”, люби їх і ростити.

- Не кидай в перехожого камінюкою, краще дай хлібця краху, бо він може виявитися... твоїм родителем.

Запишіть до свого щоденника найкращі козацькі вислови про інтелектуальне, духовне, естетичне, трудове, національне виховання в сім'ї, а перед записом обговоріть їх зі своїм (своїми) переддошкільником.

На забудьте підкреслити, що це дуже і дуже важливо, бо людинотворче.

Завдання додому:

Складіть усний твір-мініатюру за поданим початком.

Я відкриваю незвідані світи.

Коли заплющують зорі свої золотаві очі, і усі в домі відходять до сну, я теж іду до ліжка, але довго не можу заснути,

бо завтра я знову до школи піду, як на свято йдуть. Мені так радісно й добре, бо я відкриваю щоразу незвідані і прекрасні все нові і нові світи.

От, здавалось би, просто цифри, але на планеті Математика вони - чарівники.

Допоможіть переддошкільнику витримати такий „вишуканий стиль”, і нехай вас не зовсім лякає, що не завжди слова будуть такими „пишними”. Підкажіть дітям, що ще існують планети Рідна мова, Читання, Співу та інші, за назвами навчальних предметів у підготовчому і першому класах. І усе буде гаразд. Он побачите!

Потурбуйтеся придбати чи бодай здобути і познайомте своїх майбутніх геніїв з вельми цінною книгою, яку видав ще Дмитро Яворницький „З української старовини” [2; 1-316], яка корисна буде не лише вашим дітям, а також і вам, адже вона потрібна кожному українцеві.

А ще до планів виховання наймолодших варто включити козацькі розваги і спортивні ігри для дітей, захоплюючі екскурсії чи одноденні походи по місцях козацької слави, щоб у підростаючих склалося завершене уявлення про козацький дух, моральність і звичайний спосіб життя.

Отже, лише комплексний підхід до реалізації принципів, методів і засобів козацької педагогіки забезпечить її успішне сприймання дітьми, учителями, батьками та вченими-дослідниками історії і сучасності (у відродженні національної школи та освіти) козацької педагогіки.

Література:

1. Г о р о б е ц ь Н. Щоб звучали струни дитячої душі. // Рідна школа. - 1997. - № 12. - С. 20 - 22.
2. З української старовини. Альбом. / Текст Д. І. Яворницького, мал. М. С. Самокіна, С. І. Васильківського; переклад з рос. та упор. Ю. О. Іванченка. - К., 1991.
3. Історія української школи і педагогіки в матеріалах та документах. / Упор. О. О. Любар, за ред. доктора філософ. наук, академіка АПН України В. Г. Кременя. - Кривий Ріг, 2002.

4. Кузь В. Г., Руденко Ю. Д., Губко О. Т. Українська козацька педагогіка і духовність. – Умань, 1995.

5. Любар О. О., Федоренко Д. Т. Український народ про виховання словом і ділом. – Кривий Ріг, 1991.

6. Рєпа Н. О., Субачов Ю. Є. Виховання морально-соціальної зрілості учнів засобами народної педагогіки. Посібник для вчителів. // Рідна школа. - 2001. - № 8 (книжка в журналі).

7. Федоренко Д. Т. Курс педагогіки людинознавства – у школи України // Рідна школа. - 2000. - № 9. – С. 11.

Лисевич О.В.

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

В статті говориться о необхідності формування культури обшчення будущих учителів в контексте личностно-орієнтованного образования.

Key words: personal reference pedagogical communication, the readiness to the reference communication, communication, professional pedagogical education, pedagogical activity.

Перетворення в політичній, соціально-економічній, культурній сферах життя сучасного суспільства вимагають створення якісно нової школи – школи життєтворчості, самореалізації особистості, в якій утверджується практична, гуманістично зорієнтована педагогіка. У концепції загальної середньої освіти (12-річна школа), якій передували Державна національна програма „Освіта (Україна ХХІ століття)”, Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, підкреслюється: „Освіта ХХІ ст. – це освіта для людини. Основою її є розвиваюча, культуротворча домінанта,